

На основу одлуке Изборног већа Филозофског факултета од 17.02.2011. године изабрани смо у Комисију за припрему извештаја о кандидатима за избор у звање једног РЕДОВНОГ ПРОФЕСОРА за ужу научну област Социологија (са тежиштем истраживања: Социологија породице) са пуним радним временом, на неодређено време.

На Конкурс објављен 16.02.2011. године у Огласним новинама националне службе за запошљавање „Послови“ пријавила се једна кандидаткиња: др Смиљка Томановић, ванредни професор на Филозофском факултету у Београду.

Комисија има част и задовољство да поднесе следећи:

ИЗВЕШТАЈ

Др Смиљка Томановић рођена је у Београду, где је завршила гимназију и потом је уписала студије социологије на Филозофском факултету у Београду, где је дипломирала 1987. године (са просеком оцена 9,85). Магистрирала је на Филозофском факултету, одбранивши тезу под насловом: «Изучавање примарне социјализације у савременој антропологији» 1991. године. Докторску дисертацију на тему: «Свакодневни живот детета у радничкој породици» одбранила је 1996. године на Филозофском факултету у Београду.

Прво запослење је добила као асистент на предмету Социологија породице на Одељењу за социологију Филозофског факултета у Београду 1993. године. Од 1996-2005. године радила је као доцент на истом предмету, а први пут је изабрана за ванредног професора у марту 2005. године. Држи наставу из неколико предмета на основним студијама: Социологија породице, Социологија детињства, Методика наставе социологије, Развијање пројекта у социолошком истраживању, Социологија омладине, као и на курсевима на мастер и докторским студијама. Од 2002-2006. године била је управница Института за социолошка истраживања Филозофског факултета у Београду. Сада обавља функцију управнице Одељења за социологију Филозофског факултета.

Током свог академског образовања па до данас, др С. Томановић је била веома активна и ангажована у коришћењу различитих могућности за усавршавање које омогућавају студијски боравци и стипендије у иностранству. Тако је још од студентских дана користила стипендију фонда из Велике Британије која јој је омогућила усавршавање на Оксфордском универзитету. Од тада је развила трајну

сарадњу са разним британским научним и истраживачким институцијама које је позивају на своје конференције и пружају услове за рад (Oxford University, Durham University, London University). Такође, развија научну сарадњу на пројектима и држи предавања на универзитетима у Словенији, Хрватској и Мађарској.

Др Смиљка Томановић од почетка своје научне каријере показује велико интересовање за емпиријска истраживања. Њена истраживачка пракса је не само неуобичајено обимна, већ и веома разноврсна. У периоду од доласка на Факултет до данас учествовала је у 10 истраживачких пројеката које је или самостално водила или била самостални сарадник на пројектима у оквиру Института за социолошка истраживања Филозофског факултета, као и сарадник или руководилац већег броја примењених истраживања (12 пројеката) при разним невладиним истраживачким организацијама (Фонд за отворено друштво, Центар за права детета, Центар за проучавање алтернатива) и у сарадњи са страним универзитетима. Док је била управница Института за социолошка истраживања Филозофског факултета, показала је велику одговорност и иницијативу у координисању рада сарадника на истраживачким пројектима, као и медијацији између Универзитета, Факултета и Министарства за науку и технологију и Института, а у циљу стварања што успешнијих услова за функционисање института (2002. године добила је награду Владе Републике Србије и Министарства за науку, технологију и развој за успешност у научно - истраживачком раду).

Упоредо са својим истраживачким радом на пројектима и студијским боровцима, др Смиљка Томановић је била веома активна на домаћем и интернационалном плану кроз учешће са рефератима на различитим конференцијама, конгресима, семинарима и држањем јавних предавања. Од 2000. године није било године да није имала учешће на научним интернационалним конференцијама социолога, некада и више пута годишње. Такође је организовала интернационалне скупове на Филозофском факултету (2004., 2005. и 2009. године), где су запажени њени радови, али и руководилачко умеће.

Истовремено са свим овим ангажманима, текао је њен рад на двадесетогодишњем емпиријском лонгитудиналном истраживању одрастања деце у Београду, што је крунисано монографијом која представља врхунско истраживачко постигнуће, како наше науке у целини, тако социологије посебно.

Обимна истраживачка ангажованост, као и интензивна научна комуникација кроз учествовање на научним скуповима, резултирали су у обимној научној продукцији. Од првог избора у звање доцента до данас, др Смиљка Томановић је објавила 3 монографије, 8 поглавља у монографијама, 12 научних чланака (претежно у међународним часописима) и 12 радова са научних скупова (у земљи и иностранству). Овде ћемо коментарисати само радове објављене у последњем периоду, тј. од реизбора у звање ванредног професора 2009. године.

Монографија **„Одрастање у Београду. Обликовање социјалних биографија младих у породицама два друштвена слоја“** (Београд, 2010, 268 страна) резултат

је јединственог лонгитудиналног истраживања (скоро дводеценијског) двадесет породица из Београда (локације су Врачар и Раковица) из два друштвена слоја – радничког и средњег слоја, са циљем откривања улоге породице и друштвене средине у профилисању деце, односно младих у тим породицама. Прикупљање емпиријске евиденције извршено је у три маха: у предшколском узрасту, у раној адолесценцији и у касној адолесценцији, што је омогућило посматрање деце и њихових породица у одлучујућим развојним етапама.

Студија је подељена у три дела. У првом, теоријско-концептуалном делу постављене су основе теоријске и методолошке координате истраживања. Поред оригиналности саме замисли, те чињенице да се ради о уникатној студији не само у домаћој науци, већ и у светској литератури, у овом делу ауторка расправља и о неким значајним епистемолошко-методолошким искуствима из истраживачке праксе.

Други део студије представља обраду резултата истраживања, која се врши кроз тематизирање три аспекта утицаја породице на одрастање деце: економски, социјални и културни капитал. Показује се да се ови услови различито рефлектују на бројне развојне аспекте у животу деце, што у крајњој линији доводи до веће или мање отворености, односно ограничености и ригидности у њиховим животним не/изборима

У трећем делу студије посматрање се спушта са општег плана на појединачни ниво презентације шест студија случајева, кроз чије се животне и породичне историје конкретно сагледавају не само различити и веома променљиви утицаји друштвене средине на породице, већ и како породице мање или више не/успешно примењују различите стратегије како би, групно или индивидуално, често веома оскудне породичне или индивидуалне потенцијале и капитале претвориле у преимућства или бар у средства за одржање достигнуте друштвене позиције, стандарда и перспективе за будућност.

У последњем делу следи закључак у коме се, сада на једном синтетичком нивоу расправља о битним факторима у „игри“ одрастања, да би се искристалисало сазнање како, када и на који начин породица преузима одлучујућу улогу у креирању „судбине“ младих.

Сматрамо да је по свим елементима ово оригинална, пионирска научна студија, не само према дизајну истраживања, већ и по резултатима до којих је ауторка дошла. Др Смиљка Томановић је у овој студији показала несумњив, однегован истраживачки дар да води веома осетљиво, дуготрајно истраживање кроз “Сциле и Харидбе” наше друштвене кризе и транзиције, али и теоријску спремност и аналитичку способност да не скрене ка индивидуалном, појединачном и фрагментарном (што је било лако могуће обзиром на материјал), већ да одржи циљ концептуалне замисли и изнедри резултате који померају наша сазнања, како о

функционисању породице у кризним токовима, тако и о процесима индивидуалног одрастања и развоја у кризним временима.

У оквиру петогодишњег пројекта Института за социолошка истраживања ФФ на тему породичног живота у Србији, Смиљка Томановић је објавила два прилога у зборнику **“Време породица”** (2010): „Социјални капитал породица“ и „Одлике родитељства“. У првом тексту ауторка најпре теоријски синтетизира вишедеценијско истраживање овог аспекта породичних односа у нас. Из тог пропитивања она изводи неколико теза, које потом аналитички пропитује и доказује на темељу емпиријских чињеница прикупљених током овог последњег посматрања. Показује се најпре да односи савремене породице са сродничком мрежом не губе на значају, али се мења њихов карактер и значење. Сродничке везе се сужавају, док се односи згушњавају. Губи се њихов формално обавезујући патрилинеарни облик. Одржавање сродничких односа се родно диференцира, али у целини има значаја за целину породичних улога и односа. Показују се значајне слојне разлике у схватањима и пракси неговања друштвених контаката породице, при чему још није довољно разјашњено какво значење и функцију ови односи имају за породицу, а које за њене индивидуалне чланове.

У тексту који се бавио одликама родитељства у савременој породици у Србији, др Смиљка Томановић усмерена је на два аспекта родитељства: нормативну димензију, тј. схватање родитељства, његових одговорности, метода и очекивања према деци од стране родитеља, а са друге стране, његову практичну димензију, тј. како се спроводи у пракси свакодневног породичног живота. По свим елементима нормативног родитељства појављује значајне слојне разлике. Такође се сличан однос слојне диверзификације показује код односа родитеља према аспирацијама и мотивацији за школовање деце. Са друге стране, слојне разлике нису значајне у свакодневној пракси вршења родитељства, будући да овде патријархални обрасци поделе рада и обавеза око деце имају већу снагу, намећући мајци много веће свакодневно анагажовање око деце. У целини, ауторка примећује да су трендови индивидуализације родитељства тек у зачетку и приметнији у вишим и средњим слојевима.

У оба рада исказује се висока обавештеност о најновијим сазнањима по оба питања, критичност према прихватању и тумачењу постојећих теоријских и истраживачких налаза и самосталност и инвентивност у анализама.

Последњи рад који ћемо коментарисати представља заједнички научни чланак (са Сузаном Игњатовић), инициран саопштењем са регионалне конференције о младима на Балкану која је одржана у Љубљани 2009. године, а објављен у часопису *Annales – Annals for Istrian and Mediterranean Studies. Series historia et sociologia* (2010, Vol. 20, No. 1, 27 – 40, часопис са АНЦИ листе): „**The**

Significance and Meaning of Family Transitions for Young People. The Case of Serbia in Comparative Perspective“.

Испитује се самосталност младих у односу на родитељску породицу, односи са партнером, схватање брака и родитељства у току преласка у одраслост. За читав регион је карактеристична контрадикторност између трендова који се одвијају на демографском, идеационом и релационом нивоу. Отуда и различити смисао и значај који породична транзиција има за младе у различитим социјалним контекстима у региону што захтева и алтернативну концептуализацију транзиције младих у одраслост. И у овом случају показују се квалитети одличне обавештености, теоријске скепсе и аналитичке инвентивности ауторке, што тексту даје систематичност и синтетички карактер.

Поред научно - истраживачке успешности, досадашњи рад др Смиљке Томановић одликује висок ниво успешне и интензивне предавачке каријере, као и ангажовања на руководећим управним функцијама на факултету и ван њега као и друштвено анагажовање на професионалним и стручним питањима изван универзитета.

Др Смиљка Томановић је ангажована као предавач на следећим курсевима на основним студијама: Социологија породице (обавезни), Социологија детињства (модуларни), Социологија омладине (изборни), Методика наставе социологије (изборни), Развијање пројекта у социолошким истраживањима (изборни). На мастер студијама држи курс Савремена породица као изазов, а на доктроским студијама курс Социологије породице. До сада је била ментор за више од 35 одбрањених дипломских радова, а у току је менторство два докторска рада и једног мастер рада. Др Смиљка Томановић је свој активни и иновативни приступ према настави исказала и кроз покретање и самостално уобличавање курсева из два за студенте веома важна изборна предмета (Развијање пројекта у социолошким истраживањима и Социологија детињства). Њен досадашњи рад са студентима и у настави континуирано добија веома високе оцене (између 4 и 5).

Др Смиљка Томановић је активна на друштвеном и стручном плану како унутар академске заједнице на различитим управно - организационим и професионалним пословима, тако и изван ње у раду разних друштвених тела и агенција. Била је, а и сада је ангажована на пословима око реформе универзитета у разним Универзитетским и факултетским телима (група за акредитацију при ФФ; члан радне групе за евалуацију ФФ, стручни члан за додељивање лиценци наставницима социологије у Републици Србији итд.). Била је чланица је Савета за права детета Владе Републике Србије, као и чланица Националног координационог тима за развој омладинске политике, члан редакције часописа „Социологија“ и активни учесник у раду Социолошког друштва Србије.

На основу претходно описаних и оцењених истраживачко - научних, наставничких и професионалних активности др Смиљке Томановић у периоду од

избора за доцента, комисија сматра да је кандидаткиња потврдила висока очекивања и судове који су о њој изрицани приликом ранијих узастопних избора у виша звања и да је у потпуности развила своје изванредне научно - истраживачке и наставне капацитете који су препознати и цењени и у домаћој стручној јавности и региону, те да је сада у стању да са зрелим искуствима из истраживачке праксе и из рада са студентима преноси свој истраживачки елан, теоријско знање и професионални активизам на генерације студената.

Комисија са задовољством доноси закључак и препоручује да се кандидаткиња др Смиљка Томановић изабере у звање РЕДОВНОГ ПРОФЕСОРА са пуним радним временом, на неодређено време за ужу научну област Социологија са тежиштем на истраживању Социологије породице.

Комисија:

Професор др Младен Лазић

Професор др Сретен Вујовић

Професор др Анђелка Милић (у пензији)

У Београду, 21. марта 2011. године